

Humanistisesta tutkimuksesta

EERO KITUNEN

Eduskunta hyväksyi kesäkuussa uuden lukio-lain, joka velvoittaa lukiot tekemään yhteistyötä korkeakoulujen kanssa. Siksikin on tärkeää, että opettajilla on käsitys siitä, minkälaista tutkimusta ja opetusta korkeakouluissa tehdään sekä minkälaisia poliittisia odotuksia ja yhteiskunnallisia tavoitteita niihin liitetään.

Professorit Sari Kivistö ja Sami Pihlström käsittelevät jälkimmäistä aihetta teoksessaan *Sivistyksen puolustus* (2018). He arvostelevat välitöntä yhteiskunnallista, usein taloudellista hyötyä tavoittelevaa nykyistä yliopistopolitiikkaa. Heidän erityinen huolensa kohdistuu humanistisiin tieteenaloihin, joiden tarjoamaa tutkimustietoa ei useinkaan koeta suoraan hyödynnettävänä.

Kivistö ja Pihlström painottavat, ettei humanistisen tutkimuksen hyödyllisyyttä tule tarkastella vain lyhyellä vaan myös pitkällä aikavälillä. Humanistinen tutkimus vaikuttaa yhteiskuntien kehitykseen jopa satojen vuosien aikajänteellä, he muistuttavat. Pitkän aikavälillä koituvan hyödyn hahmottamiseen ei usein riitä joko poliittista tahtoa tai ymmärrystä.

Humanistisista tieteenaloista erityisesti historian tutkimuksen hyödyn voisi nähdä ainakin kahdenlaisena. Yhtäältä historian tutkimus tarjoaa välineitä nyky-yhteiskuntien ymmärtämiseen ja sitä kautta niiden kehittämiseen. Kivistö ja Pihlström korostavat, että nimenomaan humanistisilla tieteillä on paljon sanottavaa aikamme suurista haasteista, kuten kansainvälisistä koflikteista, ääriryhmien harjoittamasta väkivallasta, muutto- liikkeistä ja digitalisaation vaikutuksista ihmisen elämään. Toisaalta historian tutkimus auttaa myös hahmottamaan yhteiskuntien kehitystä pitkällä aikavälillä. Yhteiskunnallisia päätöksiä tehtäessä olisi tärkeä ymmärtää, etteivät muutokset juuri koskaan toteudu nopeasti. Historian tutkimus voi siis opettaa yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja sen seuraamisessa tarvittavaa kärsivällisyyttä.

Kivistön ja Pihlströmin huolena on myös, että johonkin asiaan syvällisesti perehtynyttä asiantuntijuu- ta ei arvosteta. Jopa väheksyvistä asenteesta

"Akateeminen tutkimus korostaa ongelmien monisäikeisyyttä."

tutkimukseen perustuvaa asiantuntijuutta kohtaan esimerkkinä on pääministeri Juha Sipilän puhe "kai- ken maailman dosenteista". Varsinkin muutosjoh- tajiin näyttäisi vetoavan konsulttimaailmalle tyypil- linen yksinkertaistaminen ja nopeiden ratkaisujen tarjoaminen. Akateeminen tutkimus pikemminkin korostaa ongelmien monisäikeisyyttä.

Kun yhteiskunnallinen hyöty asetetaan tutki- muksen, opetuksen tai minkä tahansa muun inhi- millisen toiminnan mittariksi, on tärkeä muistaa, että sitä voidaan mitata muutenkin kuin taloudelli- sesti. Ja vaikka jonkin tieteenalan tuottama tieto ei juuri nyt näyttäytyisi erityisen hyödyllisenä, voi tuo samainen tieto osoittautua hyödylliseksi tulevai- suudessa. Siksikään tieteelliseen tutkimustietoon ei tulisi suhtautua väheksyen, tutkijat muistuttavat.

Miten historian ja yhteiskuntaopin oppiaineet voisivat olla hyödyksi korkeakouluille? Niiden yksi anti voisi olla perustutkimukseen nojautuvan aka- teemisen humanistisen sivistyksen tukeminen. Peruskoulu- ja lukio-opetuksen saama konkreettinen hyöty perustutkimuksesta taas on muun muassa oppisisältöjen päivittyminen. ■

Kirjoittaja on HYOL:n hallituksen puheenjohtaja.